

MEMO**Onderwerp** : Stand van zaken Manifest-gebieden**Van** : Manifest-steden**Aan** : Brede Regietafel Sociaal Domein**Datum** : 2 maart 2021

In juni 2020 overhandigden vijftien burgemeesters het Manifest 'Kom op voor de meest kwetsbare gebieden' aan een kabinetsdelegatie. Zij hielden daarin een pleidooi voor een sociaal offensief in zestien gebieden in hun steden met bij elkaar ongeveer 1 miljoen inwoners. Er is sindsdien veel gebeurd in en voor de wijken en de maatregelen van het kabinet hebben zonder meer geholpen om de effecten van de coronacrisis te mitigeren. Tegelijkertijd moet er vooral nog heel veel gebeuren om de structurele problemen in deze gebieden echt aan te pakken. Vandaar het pleidooi in deze notitie voor inzet op de korte en op de (middel)lange termijn:

Voor de korte termijn:

- **Durf te differentiëren in de maatregelenpakketten, met extra aandacht voor de zestien Manifest-gebieden waar de cumulatie van problematieken het grootst is.** Investeren nu op het gebied van onderwijsachterstanden, sociaaleconomische gezondheidsverschillen, toeleiding naar werk, leefbaarheid en de bestrijding van ondermijnende criminaliteit is nodig en loont, ook om de afstand tussen overheid en inwoners te verkleinen. Dat kan door maatregelen versneld, bij voorkeur en met extra aandacht uit te rollen in de gebieden, door daar als overheden in de gebieden samen aan te werken en aan te sluiten bij initiatieven en maatregelen die daar ontwikkeld worden. Gebiedsgericht werken helpt want het dwingt je om in samenhang opgaven te bezien en aan te pakken.
- **Werk samen als Rijk en steden aan doorbraken en versnellingen over sectoren heen.** Dit gebeurt onder meer via het ambtelijke Doorbraakoverleg en de aanpak met IPW. Vanuit de intensieve aanpak binnen de gebieden komen knelpunten naar voren maar ook ideeën voor doorbraken. Doorbraken die vaak niet vanzelf tot stand komen maar de samenwerking hierbij van Rijk en steden biedt goede mogelijkheden. Deze doorbraken kunnen vervolgens bijzonder nuttig zijn voor de uitrol van programma's in andere gebieden in de steden en daarbuiten.

Voor de middellange en lange termijn:

- **Bekrachtig de gezamenlijke aanpak in het programma Leefbaarheid en Veiligheid.** De steden zijn nu lokale coalities aan het smeden en inhoudelijke verkenningen aan het doen om invulling te geven aan een programma voor de zestien gebieden op basis van een langdurig commitment en een brede agenda op het gebied van de in het Manifest genoemde beleidsterreinen, aangevuld met meer fysieke ingrepen (m.n. wonen). Op nationaal niveau zijn er vanuit de burgemeesters gesprekken gevoerd met bijvoorbeeld de onderwijskoepels, Nationale Politie en het OM, UWV Werkbedrijf en DIVOSA, Zorgverzekeraars, Sociaal Werk en Jeugdzorg, Aedes. We willen met het nieuwe kabinet afspraken maken over voortzetting van dit programma.

1. De situatie in de zestien stedelijke vernieuwingsgebieden is toenemend zorgelijk

Er wordt gewerkt aan een analyse van de situatie in de zestien stedelijke vernieuwingsgebieden in relatie tot de coronacrisis. Hierbij wordt zoveel mogelijk

aangesloten bij het door SZW en VNG opgezette Dashboard Sociale Impact in ontwikkeling, en bij bestaande monitoringssystemen zoals dat van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid.

Een eerste analyse van het gebied Zaandam Oost is te vinden in de bijlage. De reeds bestaande structurele problematiek in Zaandam Oost is op de meeste thema's groter geworden, relatief en absoluut, zo blijkt uit deze analyse. Corona heeft gewerkt als een contrastvloeistof. Ook de directe impact van corona is relatief sterk. Een hoger aantal besmettingen en positieve testen, een lager percentage inwoners dat zich laat testen.

Deze eerste cijfermatige duiding wordt in mindere of meerdere mate herkend vanuit de andere Manifest-gebieden. Ook van de [kwetsbare stadsdelen van Amsterdam](#) is bekend dat de coronacijfers er relatief hoog liggen.

Een opmerking bij de cijfers in dit verhaal is dat veel van wat professionals en inwoners in de wijken ervaren en observeren, (nog) niet terug te zien is in cijfers. De echte impact m.b.t. onderwijsachterstanden, kinderen die maanden lang bijna niet buiten komen of juist voortdurend op straat zijn, mensen die hun net verkregen werk verloren en nu diep in de schulden zitten maar zich nog niet gemeld hebben omdat ze nog overleven op spaargeld of door weer 'pakketjes' te bezorgen, de spanningen achter de voordeur waar kinderen geacht worden online te studeren, het gebrek aan vertrouwen in en de afstand tot de overheid, het komt (nog) niet naar voren in de cijfers maar het is er wel.

2. Aan de slag met maatregelen en doorbraken

Bij het Manifest deden de burgemeesters concrete voorstellen op het gebied van onderwijsachterstanden, snelle toeleiding naar werk, schuldhulpverlening, extra inzet voor kinderen en jongeren, ondermijning en leefbaarheid. Vanuit het kabinet is er middels de brief aan de Kamer in oktober 2020 gereageerd op zowel het Manifest als het eindverslag van de commissie Halsema. In deze reactie worden maatregelen vanuit het Rijk genoemd die aansluiten op de vanuit het Manifest genoemde onderwerpen.

Een analyse van hoe deze maatregelen zijn opgepakt in de zestien gebieden, is in voorbereiding. Dat geldt ook voor andere maatregelen(-pakketten) zoals dat op het gebied van jongeren en jongvolwassenen. Een eerste indruk is dat op onderdelen nationaal beleid beter kan aansluiten op wat er vanuit de urgentie van de gebieden nodig is. Het gaat vaak om generiek/sectoraal beleid, dat niet automatisch of pas na veel omwegen op de juiste manier op de juiste plek landt. De intensieve en integrale aanpak die wij nodig hebben vraagt om snel, flexibel en praktisch/pragmatisch handelen, meer dan om generieke programma's die landelijk uitgerold worden met daarbinnen vele doelstellingen en actielijnen. We kunnen de komende tijd verder benutten om ervoor te zorgen dat rijksmaatregelen op een productieve manier gebiedsgericht in de zestien gebieden kunnen worden ingezet.

Vanuit de Manifestgebieden worden ook specifieke voorstellen voor doorbraken ingebracht in het zogeheten Doorbraakoverleg waar SG's en DG's en vertegenwoordigers van VNG en gemeenten wekelijks bij elkaar komen. Dat gaat over onderwerpen als ondermijning/woonfraude, de methodiek van high dosage tutoring en van de verlengde brugklas op scholen in de gebieden, een innovatieve aanpak voor de toeslagenproblematiek. Andere onderwerpen zijn in voorbereiding. De voorstellen zijn geschikt voor implementatie

op korte termijn voor de zestien gebieden, vooruitlopend op en als leerschool voor een bredere toepassing. Deze manier van werken kan waardevol zijn.

De urgentie is onverminderd groot. Ontegenzeggelijk hebben de maatregelen vanuit het Rijk verlichting gebracht in de zestien gebieden, net zoals dat in andere delen van Nederland ook zo is. De problematiek vraagt echter om een tandje extra op de korte termijn en een langdurige gezamenlijke aanpak voor de langere termijn.